

PRAWNIE (61) *av*

a oraz e jasne.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

Kierując się prawem, stosując prawo; legitime Vulg, JanStat, JanPrzyw, Cn; iudicialiter JanStat, JanPrzyw; iure Modrz; iuste JanStat; civiliter, ex iure, lege(-ibus), ex lege, per legem Cn (61) :

a. *Zgodnie z ustanowionym prawem; tak jak prawo stanowi, nakazuje; przepisowo, prawidłowo (27) :* Tho miałto [*Parnawa*] y Zamek/ I. K. M. Polłkiemu przes iednoštaine Krzyzackie podanie prawnie przysłucha. *KwiatOpis B2v; MycPrz II C4v; SarnStat 1153; Sapienci, chytrkowie, choć fałzuią iawnie, przecię mówią, że się to wšytko dzieie prawnie. KlonWor **v.*

W przeciwstawieniach: »prawnie ... gwałtem, nie iuste, przez moc, nieprawnie« (3): Boć owo nie ták iest iáko procurátorowie mówią *quod iure fit, iuste fit*, bywa siłákróć nie *iuste*, chocia będzie prawnie. *GórnRozm Fv; A tak gdi by to belo szło prawnie/ niegwałtem ani przes moc ktośz bi sie bel Decretem íprawiedliwem brzidzic miał PaprUp G; A gdy iuż [Kwintus Flawius] Sentencyą czternaście Tribuum był íkazány/ záołwał że to niewinnie odnoši. Zátym on Valerius głósem odpowiedział/ że iemu nic ná tym iestliż słuźnie á prawnie bądź nieprawnie bywa íkazowan ná śmierć/ by tylko zginął Phil S.*

Zwroty: »prawnie karać, karan(y)« = iudicialiter punire JanStat (1:3): przetośz ták zły obyczay [*publicznej spowiedzi*] niech będzie oddalon: áby [...] [*ludzie*] íwych grzechow nieprzjáćiołom/ ábo wrzędnikom/ ktorzy ie prawnie kárác mogą/ nie obiawiáli *SkarŻyw 320; SarnStat 1076, 1100; KlonWor 16.*

»prawnie osądzić, osądzony« (1:1): Ktory to Sędzia gdy prawnie ofądzi/ iufz dofyć ofądził íprawiedliwie. *GórnRozm F4; KlonFlis F.*

»prawnie postępie (a. postępować)« = iuste procedere JanStat (2): iestli Rektor przeciwko któremu z Iurisdiciiéy íwéy prawnie poštapi/ y iego wedle Státutów *de Vniuer fitate* excluđuie/ tedy tákí ná żądanie Rektorowé z obu miałt [...] nátychmiałt ma bydź wygnány *SarnStat 204, 1292.*

Szeregi: »prawnie i (to jest) wedle kanonow« [szyk 1:1] (2): Lecź to [*małżeństwo kapłana*] nie iest wedle kanonu (to iest/ prawnie) ále wedle myśli ludzkich *SkarŻyw 456, 89.*

»ani prawnie, ani nieprawnie« (1): A iestli ná przerzeczonym roku przerzeczonych rzeczy nieuczyni/ [...] tedy ná tymże roku o przerzeczony zakład dofyć vczynić będzie álbo będą powinni/ żadną rzeczą áni bárwą wymyślóną/ áni prawnie áni nieprawnie [*neque iudicialiter, neque extraiudicialiter JanStat 450*] roku przerzeczónego nieodkłádáiąc *SarnStat 1256. [Ponadto w przeciwstawieniu1 r.]*

»prawnie, (i) sprawiedliwie« (2): A iż się zda iakoby coś inšzego słuźnie y dbrze/ niż to co iest prawnie y íprawiedliwie tedy ítąd to iest iż słuźność zámýka się pod prawem przyrodzonym/ á íprawiedliwość pod prawem opiłánem. *GórnRozm Gv, G; [A cokolwiek się prawnie dzieie/ íprawiedliwie się dzieie. SzczerbSpecSax 56 (Linde)].*

»prawnie a przystojnie« (1): Czemuby nieráczey tá rzecz íżłá prawnie á przyštoynie [*iure et aequitate*]? czemuby y z kłámłtwá y ze złódieyśtwá nieráczey się káždy wywodził/ ábo świádkámi/ ábo iákim inšzym słuźnym ípośobem? *ModrzBaz 61.*

»słusznie a (i) prawnie« (2): *Phil S*; [Zygmunt III w przysiędze i confirmacji praw:] WSzyftki Prává/Wolności/ Przywileie poľpolité y oľobné rć. od [...] królów Polľkich/ y Wielkich Książąt Litewľkich przodków moich sľufźnie y právnie [iuste et legitime JanPrzyw 129] wydáné/ [...] w rćkách będe trzymaľ/ záchowywaľ/ ftrżęgľ/ dźierżaľ *SarnStat* 133.

α. *Zgodnie z prawem bożym, sprawiedliwie* (2) : Idźie/ idźie bóg prawdźiwy/ Idźie sędźia sľprawiedliwy: Ten sľwiat právnie będzie sľdźiľ/ A lud wedle prawdy rządźiľ [Iudicabit orbem terrae in aequitate et populos in veritate sua. *WujPs* 95/13]. *KochPs* 145 [idem] 148.

β. *Zgodnie z regułami* (1) : Bo y w gonitwách prácuiący nie bierze wieńcá/ áźby právnie wygraľ [nisi legitime certaverit]. *WujNT* 2.Tim 2/5.

b. *Przed prawem, w sądzie; sądownie* (34) : Przifzedwszy przed prawo naľze miasteczka Kośćierziny [...] [Piotr Gostomski przyniósł] te rzeczy ktore miał przy sobie weGdańku dziątek pozostalych po Sliachetny Zophiey, wedlug rozdziału ktory iest právnie vczynion zoicem tich dzieći Marćinem Smukaľą. *ZapKościer* 1580/5; Dla tego vftáviamy: iż gdy rzecz álbo práwo będzie z kim právnie poczęte o którykolwiek wielki wyftępek [...] *SarnStat* 760; A wźákże on piérwfy poľseľsor/ právnie będzie mógľ sľzukać y repetowác sľwéy sľprawiedliwośći/ ná onym który sľie wwiázal w przerzeczone dźiedzictwo/ podľug poľtępku prává *SarnStat* 1167, 276, 415, 945, 1114, 1244; Będac w czym vkrzywdzony: gđzie niemoże právnie Správiedliwośći dośiáć/ Czyni o nię iávnie. *KlonWor* 30.

W charakterystycznych połączeniach: [co z kim] *prawnie poczęte* (2); *prawnie dowieść, repetowác [czego], skończyć, sprawiedliwości dośiáć, szukać, zstąpić, zyskać.*

Zwroty: »czynić prawnie« (1): o które winy/ *coram officio Capit.* y nie opuľczenié rzeczy wysľzéy miánowaných [tj. *zajętych koni, wołów, wozów*]/ vkrzywdzonému wolno będzie czynić právnie *SarnStat* 1161.

»prawnie dośyć uczynić« (1): Y niech będzie włożon pozew/ y ná mieyľcu tego sľłowá/ Będzieľz odpowiadaľ/ niech będzie [!] zámkniono/ Právnie dośyć vczyniľz [Iudicialiter satisfactorus *JanStat* 538]. *SarnStat* 1247.

»prawnie odpowiadać« = *iudicialiter respondere JanStat* (20): przedsię zá złodźieyftwá y sľzkody/ które dobrym ludźiom y sľprawiedliwym vczynili/ niech będa powinni právnie odpowiadać/ y dośyć vczynić wedle sľkazánia przez Sędźiego náznáczoného *SarnStat* 701; A iefli iefcze nie było wkroczo no w práwo/ niech będzie zámkniony pozew tym sľpoľobem: Ná przerzeczone rzeczy právnie będzieľz odpowiadaľ. *SarnStat* 828; iż mu niechceľz zápláćić sľto grzywien piędędzy monety y liczby Polľkiéy pewného dľugu: któreś miał zápláćić ná czas iuz przefzły á niezápłáćiľeś: y tákże wiele go vľzkodźiľ/ právnie ábyś odpowiadaľ. *SarnStat* 1242, 461, 1242, 1243 [4 r.], 1244 [4 r.], 1245 [3 r.], 1246 [3 r.], 1247.

»prawnie stanąć« = *legitime comparere JanStat* (2): tákova wdowá pozwána gdy ná piérwzym roku nieľtánie/ niech zápláći winę niepoľsľufzeńftwá sľtronie y sľdowi: á ná wtórym roku iáko závitym będzie powinna pozwána z lifty opráwy sľwéy právnie sľtánáć *SarnStat* 634, 830.

»prawnie (za)pozwać« (2): ktory [Juliusz papież] kośćielnego prává ná sľláduiący/ [...] wieľbnego teź Athánázego ná sľd právnie pozwaľ/ ktory ná pozew Papielki przyiechaľ *SkarJedn* 127; *KlonWor* 73.

Szereg: »słusznie a prawnie« (1): á taki káždy zá pracą y zá náklad fwoy [*tj. za wytropienie przestępstwa*] takowych towarów wyfzpiégowanych bédzie miał czwartą część/ gdy tego flufznie á prawnie dowiedzie. *SarnStat* 1233.

Synonimy: **a.** *słusznie, sprawiedliwie;* **b.** *sądownie.*

Cf **NIEPRAWNIE**

ZCh